

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1908. Andra Kammaren. N:o 50.

Torsdagen den 23 april.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Upplästes två till kammaren inkomna läkarbetyg, så lydande:

Att herr riksdagsmannen E. O. Magnusson från Tumhult i Agunnaryds socken sedan den 19 dennes är insjuknad i influensa och till följd däraf under de närmaste dagarne urståndsatt att infinna sig vid Riksdagen, intygas.

Ljungby den 21 april 1908.

P. Rob. Hallenberg,
provinsialläkare.

Att herr riksdagsmannen Nils Jönsson, Gammalstorp, till följd af sjukdom (influensaföljder) är förhindrad tills vidare att bevista och deltaga uti Riksdagens förhandlingar, intygar

Sölvesborg den 21 april 1908.

B. Stern,
stadsläkare.

§ 2.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt stats-*Gemensamma* utskottets memorial n:o 60, bevillningsutskottets memorial n:o 19 *omröstningar.* och statsutskottets memorial n:o 83, däri föreslagits voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, i hvilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämdt blifvit, att vederbörliga omröstningar öfver de olika besluten denna dag skulle äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

Första omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 60, punkt 1.)

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen på det sätt bifaller Kungl. Maj:ts framställningar i ämnet, att Riksdagen *ej mindre* — med uteslutande af dels det för de allmänna läroverken uppförda anslaget å 73,000 kronor till extra arfvoden åt gymnastiklärare samt till anskaffande af ammunition för målskjutning m. m., dels det å staten till seminarier för folkskollärares bildande uppförda anslaget å 8,500 kronor till befrämjande af vapenöfningar, dels ock det under rubriken de tekniska läroverken stående anslaget å 5,000 kronor till militäröfningars bedrivande vid de tekniska läroverken — å ordinarie stat uppför såväl för allmänna läroverken till extra arfvoden åt gymnastiklärare ett anslag af 15,000 kronor som ock under titeln: »för skjututbildning vid de allmänna läroverken, folkskoleseminarier och tekniska elementarskolor» ett reservationsanslag af 90,000 kronor, *än äfven* för inköp af materiell för skjutöfningar vid de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och tekniska elementarskolorna på extra stat för år 1909 anvisar ett belopp af 60,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren afslagit Kungl. Maj:ts båda ifrågavarande framställningar.»

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig; och befanns, att omröstningen utfallit med 76 Ja och 146 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 89 Ja och 52 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller.....	76 Ja och 146 Nej,
sammanräkningen visade.....	165 Ja och 198 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Andra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 60, punkt 3.)

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen medgifver en sådan ändring i afseende å de för beviljande af understöd från förslagsanslaget till uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn gällande grunder, att af samma förslagsanslag må till de i andra momentet af kungl. kungörelsen den 10 juni 1904 omförmälda enskilda uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn utgå för hvarje lästermin ett understöd af högst 100 kronor för hvar och ett i anstalten vid lästerminens början intaget barn, som i anstalten eller på dess bekostnad njuter underhåll, och ett understöd af högst 50 kronor för hvarje annat i anstalten intaget barn, som från lästerminens början deltagit i undervisningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, medgifvit en sådan ändring i afseende å de för beviljande af understöd från förslagsanslaget till uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn gällande grunder, att af samma förslagsanslag må till enskild uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn utgå för hvarje lästermin ett understöd af högst 125 kronor för hvar och ett i anstalten vid lästerminens början intaget barn, som i anstalten eller på dess bekostnad njuter underhåll, och ett understöd af högst 62 kronor 50 öre för hvarje annat i anstalten intaget barn, som från lästerminens början deltagit i undervisningen.»

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig; och befanns, att omröstningen utfallit med 63 Ja och 159 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 94 Ja och 45 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller..... 63 Ja och 159 Nej,
sammanräkningen visade..... 157 Ja och 204 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Tredje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 60, punkt 4).

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, för upprätthållande under tiden den 1 september 1908—den 1 september 1909 af svensk undervisning för svenska barn i Berlin på extra stat för år 1909 beviljar ett belopp af 1,600 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt föreskrifva, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, afslagit Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Sedan voteringsedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig; och befanns, att omröstningen utfallit med 122 Ja och 100 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 117 Ja och 23 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller	122 Ja och 100 Nej,
sanmanräkningen visade.....	239 Ja och 123 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Fjärde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 60, punkt 5).

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen, med bifall till förevarande motion, må till fasta årliga understöd under åren 1909—1911 åt svenska tonsättare af utmärkt förtjänst bevilja ett anslag af 18,000 kronor att utgå med

6,000 kronor årligen, att af Kungl. Maj:t efter sakkunniges hörande fördelas, samt af detta anslag å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 6,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, afslagit ifrågavarande motion.»

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel af-
lagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kam-
maren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore
fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande och
uppräknig; och befanns, att omröstningen utfallit med 86 Ja
och 134 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som
enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
maren samtidigt anställd, hade utfallit med 88 Ja och 53 Nej,
hvidan, då därtill lades Andra Kammarens
röster eller 86 Ja och 134 Nej,
sammanräkningen visade 174 Ja och 187 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen
fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Femte omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 60, punkt 6).

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riks-
dagen, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning och
med afslag å ofvan berörda motion, i hvad den skiljer sig från
Kungl. Maj:ts förslag, medgifver, att af de enligt 25 § i kungl.
förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905
till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens
följder afsatta brännvinsförsäljningsmedel må för främjande af
centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet under
år 1909 utgå ett belopp af 4,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning och berörda motion, medgifvit, att af de enligt i 25 § i kungl. förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905 till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder afsatta brännvinsförsäljningsmedel må för främjande af centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet under år 1909 utgå ett belopp af 10,000 kronor.»

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig; och befanns, att omröstningen utfallit med 54 Ja och 167 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 84 Ja och 54 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller	54 Ja och 167 Nej,
sammanräkningen visade	138 Ja och 221 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Sjätte omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 19, punkt 1.)

»Den, som i likhet med Andra Kammaren vill, att 4 § 1 mom. a) i förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter skall erhålla följande lydelse:

Utlänning, som här i riket gifver offentlig föreställning eller tillställning af hvad slag det vara må, vare sig mot inträdesafgift eller mot afgift, som eljest på ett eller annat sätt fordras, uppbares eller mottages, skall, där ej sådant fall är för handen, som afses i 3 mom., härför utgöra särskild bevillningsafgift med fem procent af bruttoinkomsten.

Denna bevillningsafgift skall utgå:

a) vid konsert, opera- eller annan musikalisk, dramatisk eller litterär *föreställning*, *circus*- eller varitéföreställning, så ock vid

annan med någon af de nu nämnda jämförlig föreställning äfvensom vid bal, maskerad eller annan dylik tillställning,

1) då bruttoinkomsten kan antagas komma att öfverstiga femhundra kronor, efter den verkliga bruttoinkomsten, dock alltid med minst tio kronor, samt

2) då bruttoinkomsten kan antagas icke komma att öfverstiga femhundra kronor, efter beräknad bruttoinkomst, med lägst tio och högst tjugufem kronor; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Första Kammaren beslutit, att 4 § 1 mom. a) i förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter skall erhålla följande lydelse:

Utlänning, som här i riket gifver offentlig föreställning eller tillställning af hvad slag det vara må, vare sig mot inträdesafgift eller mot afgift, som eljest på ett eller annat sätt fordras, uppbares eller mottages, skall, där ej sådant fall är för handen, som afses i 3 mom., härför utgöra särskild bevillningsafgift med fem procent af bruttoinkomsten.

Denna bevillningsafgift skall utgå:

a) vid konsert, opera eller annan musikalisk, dramatisk eller litterär föreställning, *föredrag*, cirkus- eller varietéföreställning så ock vid annan med någon af de nu nämnda jämförlig föreställning äfvensom vid bal, maskerad eller annan dylik tillställning,

1) då bruttoinkomsten kan antagas komma att öfverstiga femhundra kronor, efter den verkliga bruttoinkomsten, dock alltid med minst tio kronor, samt,

2) då bruttoinkomsten kan antagas icke komma att öfverstiga femhundra kronor, efter beräknad bruttoinkomst, med lägst tio och högst tjugufem kronor.»

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel af-lagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig; och befanns, att omröstningen utfallit med 109 Ja och 112 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-

maren samtidigt anställd, hade utfallit med 9 Ja och 130 Nej,
 hvadan, då därtill lades Andra Kammarens
 röster eller 109 Ja och 112 Nej,
 sammanräkningen visade..... 118 Ja och 242 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen
 fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Sjunde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 83, punkt 1.)

»Den, som i likhet men Första Kammaren vill, att Riksdagen
 må med godkännande af det vid statsrådsprotokollet öfver sjö-
 försvarsärenden den 13 januari innevarande år fogade förslag
 till stat för flottans officerskår (bil. n:o 1 vid berörda protokoll)
 öka denna kår med 16 officerare och till följd däraf höja nu
 gällande stat för flottans officerskår med 38,460 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren,
 beslutat att med godkännande af det vid statsutskottets utlåtande
 n:o 6 fogade förslag till stat för flottans officerskår (bil. n:o 1
 vid berörda utlåtande) öka denna kår med 8 officerare och till
 följd däraf höja nu gällande stat för flottans officerskår med
 18,640 kronor.»

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel af-
 lagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kam-
 maren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore
 fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande
 och uppräknings; och befanns, att omröstningen utfallit med 42
 Ja och 178 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som
 enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
 maren samtidigt anställd, hade utfallit med 118 Ja och 17 Nej,
 hvadan, då därtill lades Andra Kammarens
 röster eller 42 Ja och 178 Nej,
 sammanräkningen visade..... 160 Ja och 195 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen
 fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Åttonde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 83, punkt 2).

»Den, som i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen må med godkännande af det vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 13 januari innevarande år fogade förslag till stat för flottans underofficerskår (bil. n:o 2 vid berörda statsrådsprotokoll) öka denna kår med 54 underofficerare och till följd däraf höja nu gällande stat för flottans underofficerskår med 67,260 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren, beslutat att med godkännande af det vid statsutskottets utlåtande n:o 6 fogade förslag till stat för flottans underofficerskår (bil. n:o 2 vid nämnda utlåtande) öka denna kår med 27 underofficerare och till följd däraf höja nu gällande stat för flottans underofficerskår med 33,630 kronor.»

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel af lagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig; och befanns, att omröstningen utfallit med 36 Ja och 180 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 120 Ja och 18 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarrens

röster eller	36 Ja och 180 Nej,
sammanräkningen visade	156 Ja och 198 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. *Å. H. Hammar skjöld* aflämnade Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående upplåtelse

till Lidköpings stad af den kyrkoherden i Lidköpings pastorat på lön anslagna åkerjord.

Denna proposition bordlades på begäran.

§ 4.

Föredrogos hvar för sig och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts på kammarens bord liggande propositioner:

angående ändring i gällande grunder för pensionering af arméns befäl och underbefäl med vederlikar;

angående gäldandet af tillfälliga kostnader för underlättandet af manskapsrekrytering vid armén;

angående pension å allmänna indragningsstaten åt f. d. skvadronstrumpetaren vid lifregementets dragoner Gustaf Teodor Westerberg;

angående uppförande af nya kasernetablissemang för femton infanteriregementen;

angående ytterligare anslag till uppförande af nya byggnader för folkskoleseminariet i Växjö; och

om ändring i villkoren för ett till restaurering af gråbrödraklostret i Ystad beviljad anslag.

§ 5.

Herr *F. Bergs* i Stockholm å kammarens bord hvilande motion, n:o 298, som härefter föredrogs, hänvisades till statsutskottet.

§ 6.

Vidare föredrogos hvarterdera för sig lagutskottets utlåtanden:

n:o 51, i anledning af väckt motion om ändring af 20, 21 och 22 §§ i lagen om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring den 27 juni 1896; samt

n:o 52, i anledning af väckt motion om upphäfvande af bestämmelser om kapellförsamlings skyldighet att deltaga i moderkyrkans byggnad och underhåll.

Hvad utskottet hemställt i dessa utlåtanden bifölls af kammaren.

§ 7.

Ang. inskränkning i inmutningsrätten. Till afgörande förelåg härefter lagutskottets utlåtande n:o 53, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ny grufslagstiftning m. m.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 197, hade herrar *C. A. Lindhagen*, *F. W. Thorsson* och *E. F. W. Blomberg* hemställt, att Riksdagen ville

1:o) hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för Riksdagen af förslag till ny gruflagstiftning i syfte att inmutningsrätten upphäfdes samt nya fyndigheter af nu inmutbara mineralier i stället skulle bearbetas af staten eller ock af enskilde efter erhållen statskoncession;

2:o) för sin del antaga följande

Lag angående inskränkning i inmutningsrätten.

Härigenom förordnas som följer:

Inmutning må under tiden intill den 15 maj 1909 ej äga rum, där ej Konungen därtill lämnar tillstånd.

Rörande inskränkning inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län af inmutning å odisponerad kronojord är särskildt stadgad.

Denna lag träder genast i kraft.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Jansson* i Edsbäcken, *Lindhagen*, *Nordin* och *Pettersson* i Södertälje, hvilka föreslagit, att Riksdagen med anledning af förevarande motion ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under öfvervägande, huruvida, i hvad mån och under hvilka villkor gruflagstiftningen borde, på sätt redan ägt rum i fråga om stenkolsfyndigheter, äfven beträffande andra mineralier byggas på koncessionssystemet i stället för på inmutningsrätt, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill detta öfvervägande kunde föranleda.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr *Lindhagen*, som yttrade: Lagutskottet har naturligtvis afstyrkt den ifrågavarande motionen, och det var ju ingenting annat att vänta, därför att dessa frågor tyvärr ännu icke ha brutit så igenom, att man kan motse några sympatier för dem från Riksdagen.

Nu har utskottet till en början velat giva inmutningsrätten det erkännande, att den har djupa rötter i vår lagstiftning. Men det är icke fallet, ty inmutningsrätten började att tillämpas först i början på 1700-talet. Det är dock en viss del af inmutningsrätten, som har djupa rötter och går långt tillbaka i vår historia, och det är den grund, som ligger bakom densamma, nämligen statens rätt att föfoga öfver mineralfyndigheter i landet, oberoende af den privata jordäganderätten, på sätt som staten finner för det allmänna mest förmånligt. Det är dessa långt tillbaka

Ang. inskränkning i inmutningsrätten.

(Forts.)

Ang. in-
skränkning
inmutnings-
rätten.
(Forts.)

gående traditioner, som jag anser, att man i första hand bör taga fasta på. Det är denna grund, som har djupa rötter, men icke det sätt för dess tillämpning, som nu äger rum och hvilket härleder sig först från början af 1700-talet.

Utskottet har emellertid ingenting annat att anföra för sitt afstyrkande än de vanliga skälen, som uppburit inmutningsrätten, skäl, som på sin tid nog hade stor betydelse och hvilkas värde man icke kan jäfva för den tiden. Då kommunikationerna voro ofullständiga och äfven de mekaniska hjälpmedlen voro föga utvecklade, var det ju nödvändigt, att man på särskildt sätt uppmuntrade den enskilda företagsamheten för att kunna tillgodogöra sig malmfyndigheterna, och därför vill jag icke förneka, att icke inmutningsrätten på sin tid hade ett stort berättigande. Men nya tider kräfva nya anordningar och nya rättsinstitut, och jag har trott mig gifvit skäl för att en sådan ny tid nu vore inne i fråga om gruflagstiftningen.

Vi veta ju, huru under nutida förhållanden de mekaniska hjälpmedlen och exploateringsbegäret göra, att man på helt annat sätt än förr äflas att tillgodogöra sig malmfyndigheter. Det gäller att skaffa sig den största möjliga profit och exportera ut malmerna så fort som möjligt. Vi hafva ju haft upprepade erfarenheter af detta. Nu har denna kunskap redan gifvit sig uttryck i praktiken så till vida, att man ansett, att åtminstone inom de tre nordligaste länen det icke vidare gick an att å kronojord tillåta fri inmutning, och vidare har man i fråga om stenkolsfyndigheter redan infört den principen, att tillgodogörandet af dem icke skall ske genom inmutning, utan genom koncessionssystem. Men utskottet har nog på sätt och vis rätt, då det säger, att någon *allmän* tendens från svenska statsmakternas sida i riktning mot motionen har man ännu icke försport, det skola gudarne veta, att det icke har funnits någon sådan. Men jag väckte denna motion just därför, att någon gång en tanke måtte uppkomma på att en sådan tendens skall uppstå och därför att det icke går an att på detta sätt låta den enskilda företagsamheten i våra tider utan någon regelbindande ordning fritt exploatera denna nationens rikedom.

I den allmänna samhällshygienen är ju en begynnande sträfvan nu för tiden, att man särskildt bör lägga an på att förekomma sjukdomar i stället för att endast se till att bota dem, som redan uppkommit. På samma sätt förhåller det sig med dessa stora ekonomiska frågor. Det är dock riktigare, att staten ser till, att den får i sin hand reglerandet och exploaterandet af malmfyndigheter, så att den icke i stället efteråt får göra stora uppoffringar för att bota de sjukdomar och missförhållanden, som uppstått, därför att staten icke sett sig väl före. Vi hafva därpå haft ett lysande exempel i Kiruna och Gellivare malmfält, och i dagarna har aflämnats en regeringsproposition, som berör Svappa-

vaara malmfält. Tycka nu verkligen landets representanter, som på ett framsynt sätt skola se till godo den närvarande generationens och kommande generationens bästa, att det är verklig statskonst detta, att man först låter enskilda spekulanter med de resurser, som stå dem till buds, fritt göra inmutningar utan någon begränsning och att sedan de gjort detta, staten skall mot en oerhörd provision återköpa allt hvad den enskilde inmutat, i stället för att staten genom koncessionssystem kunde lojalt gifva den verklig upptäckaren och den, som verkligen vill bearbeta dessa saker, allt hvad han förtjänar både för sin risk och sin företagsamhet, men därjämte till svenska folkets kassa indraga dessa öfverskjutande miljoner, som endast äro spekulationsvinst? Med gladt mod och med öppna ögon gå herrarne med på hvad som helst för att försona statsmakternas gamla synder, men då det gäller att för framtiden förekomma, att sådana synder ånyo begås, tilldrar sig en sådan tanke knappast uppmärksamhet, utan det är en af dessa bagatellfrågor, beträffande hvilka man får finna sig i att Riksdagen besväras med desamma.

Jag tro icke, att Riksdagen, sådan den nu är sammansatt, någonsin kommer att lösa dessa frågor. Det blir en riksdag, sammansatt efter andra grunder. Men man kan i alla fall börja att röra i saken, och jag vill säga, att Svappavaarafrågan bevisar hvilken skandallös grufslagstiftning vi för närvarande hafva. Jag tager endast det närmaste exemplet, men det finnes många andra. Nu skall man, endast därför att en spekulant under hägnet af gällande lagstiftning skaffat sig en formell rättighet, fastän han icke kan tillgodogöra sig densamma, då han icke har någon rätt att anlägga järnväg till denna trakt, i alla fall säga, icke att han skall hafva precis hvad han kostat på detta företag med något påbröd därför att han skall lösas ut, utan staten skall säga: ni har fått fri inmutning, och vi kunna icke neka er att bygga en järnväg. Den skola vi gifva koncession på, och eftersom det blir koncession på denna järnväg, så bli grufvorna värda många miljoner. Dessa miljoner skall ni få af staten genast, så att ni kan hafva dem liggande på lager utan att ens behöfva påkosta någon järnväg. Detta är hvad herrarna vilja att man skall göra. Jag däremot skall, herr talman, bedja få yrka bifall till reservationen, som innefattar en framställning i motionens syfte.

I detta anförande instämde herrar *Blomberg, Branting, Tengdahl, Nyström, Carlsson* i Malmberget, *Nordin, Eriksson* i Grängesberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Thorsson, Nilsson* i Malmö och *Kropp*.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Jag kan icke föreställa mig, att kammaren vill med den ofullständiga

*Ang. in-
skränkning i
inmutnings-
rätten.*
(Forts.)

Ang. in-
skränkning i
inmutnings-
rätten.
(Forts.)

utredning, som här föreligger, bifalla ett förslag, sådant som det, hvilket innefattas i reservationen och som begär icke något mindre, än att man skulle uttala sig för att frångå de principer, som nu gälla i afseende på grufflagstiftningen. Tänka vi på inmutningsrätten beträffande enskildes jord, så är ju denna inmutningsrätt fullt befogad. Den uppmanar ju folk att söka taga reda på naturens skatter. Men å andra sidan tillförsäkrar vår lag äganderätten åt den, på hvilkens mark gruffyndigheten ligger, så att ägaren har rätt till hälften i grufvan. Om man nu i ett slag uttalade sig för, att denna rätt skulle försvinna, skulle en betydande kränkning ske i den enskilda äganderätten.

De exempel, som den föregående talaren nämnde, afsågo Svappavaara och Kiirunavaara. Där ha emellertid inmutningarne skett på kronojord, hvarför förhållandet med dem är ett helt annat, än hvad det här gäller. Vi veta också, att vi för närvarande ha en provisorisk lagstiftning för dylika inmutningar, gående ut därpå, att inmutningar på kronojord icke skulle under dessa år få äga rum i de nordliga länen i afvaktan på att en ny lagstiftning i detta afseende skulle kunna åstadkommas. Denna lagstiftning kommer antagligen till stånd nästa år, då man med all sannolikhet har att förvänta en proposition i ämnet. Då blir inmutningsfrågan ordnad med afseende å kronojord.

Hvad åter angår frågan om inmutning å enskild jord, kan jag icke tänka mig, att Riksdagen skulle vilja gå med på de principer, som i motionen och sålunda äfven i reservationen kommit till uttryck.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Herr Zetterstrand anförde, att utredningen i motionen vore mycket ofullständig och att kammaren därför icke skulle kunna bifalla det föreliggande förslaget. Jag tycker för min del, att denna utredning är ganska fullständig, ty motionen omfattar ju en mängd sidor med koncentrerade fakta hela vägen igenom. Nog har herr Zetterstrand varit med om att bifalla motioner grundade på klenare utredning än denna; jag tror, att han det gjort mångfaldiga gånger.

För att återgå till själva saken, fäste jag mig särskildt vid, att herr Zetterstrand vädjade till landtmännens här i kammaren klassintressen. Detta är ju mycket vanligt i denna kammare. Herr Zetterstrand ansåg, att icke kunde väl »denna kammare», som mest bestode af representanter för bönder, hvilka ju nu ha viss jordägarätt till gruffyndighet, gå med på förslaget att införa koncessionssystemet. Nu är det verkligen så, att de svenska bönderna i gemen icke så ofta ha malm å sina ägor, att man har anledning att tro, att de, endast för att förekomma en förlust för den svenska bonden, skulle vilja bibehålla en grufflagstiftning, som äfventyrade hela nationens vitalaste lifsintressen.

Men det är vidare att märka, att den svenska jordägaren icke har någon äganderätt i grufvor, fastän genom det medgifvande, som statsmakterna gjorde, då de beslöto att icke tillämpa regalrätten på det sätt, att staten själf skulle drifva eller koncessionera grufvörelse, samt att fri inmutning skulle få äga rum, jordägaren tills vidare fick tillgodonjuta halfva jordäganderätten till fyndighet å hans jord.

*Ang. in-
skränkning i
inmutnings-
rätten.
(Forts.)*

Herr Zetterstrand sade vidare, att Svappavaara malmbergsfyndigheter äro inmutade på kronojord. Detta är emellertid icke förhållandet, utan en stor del åtminstone af dessa fyndigheter äro inmutade på enskild jord, så att den lagstiftning, hvarom herr Zetterstrand talade, har icke tillämplighet på detta område.

Jag vet verkligen icke, hvilka erfarenheter som det svenska folket skall upplefva, för att nödiga försiktighetsåtgärder härvidlag skola vidtagas. Jag tycker, att hvad som här är föreslaget är i själfva verket något mycket moderat, om jag så får uttrycka mig, något, som i alla afseenden grundar sig på hvad vi upplefvat. Vår tid, om någon, borde väl vara mogen för en sådan åtgärd som den nu föreslagna. Liknande åtgärder ha vi ju redan vidtagit i fråga om stenkolsfyndigheter. Till och med i preussiska deputeradekammaren har man beslutat, att två af landets viktigaste mineralfyndigheter icke vidare skola upplätas till fri inmutningsrätt, och detta just för att, såsom man där uttryckte sig, förekomma monopol. De två ifrågavarande slagen af fyndigheter voro stenkol och salt. Hvad stenkolen betyda för det tyska riket, det veta vi: det är ett lifsintresse för dess industri. Man har där funnit, att genom den fria inmutningsrätten en stark tendens visat sig för exploatering af fyndigheterna, och i följd af denna starka tendens har i preussiska deputeradekammaren, trots att den är så sammansatt som den är, kunnat genomdrivas, att stenkol icke får vidare inmutas i Tyskland. Den vägen synes det mig, att äfven vi böra gå, och så mycket tycker jag, att förhållandena dock gifvit vid handen, att det vore önskvärdt att få en undersökning till stånd, huruvida och i hvad mån de af oss upplefvade erfarenheterna böra föranleda till, att man öfvergår till ett bättre system.

Utskottet har äfven åberopat, att en del sakkunnige ifrigt förordat inmutningsrättens bibehållande, och därvid till och med polemiserat emot statsmakternas beslut att tills vidare suspendera denna rätt för kronojord i de tre nordligaste länen. Det är ju alldeles tydligt, att det finnes vissa kategorier af så kallade sakkunniga, som ha den lifliga öfvertygelsen, att inmutningsrätten bör fortfarande bibehållas i detta fall.

Sålunda har åberopats, att de tre särskildt tillkallade sakkunniga inom justitiedepartementet yttrat sig i denna riktning. Men vi veta ju, att särskildt dessa sakkunnigas ordförande, lands-

*Ang. in-
skränkning i
inmutnings-
rätten.
(Forts.)*

höfding Nordström, alltid varit en ifrig anhängare af manchesterprincipen i förevarande fall och därför af full öfvertygelse anser, att på den grunden bör man i alla afseenden stå kvar i grufväsendet.

Hvad slutligen angår lagutskottets andra auktoritet, järnkontoret, utgöres densamma just af representanter för dem, som ha största gagnet af inmutningsrättens bibehållande.

Riksdagen fattade för öfrigt förra året ett beslut, som i själfva verket förutsätter, att inmutningsrätten måste upphävas. Riksdagen beslöt nämligen då, att svenska staten själf skulle taga denna sak i sin hand och verkställa undersökningar angående de malmfyndigheter, som finnas inom landet, och med ledning af ett utlåtande i detta afseende utaf geologiska byråns chef har man också gått till verket och påbörjat undersökningar af de malmfyndigheter, som förekomma utefter den blifvande inlandsbanan, såsom jag tror, i Värmland och Dalarne. Hvad innebär detta? Jo, det innebär, att staten själf skall upptäcka fyndigheterna. Man har visserligen sagt, att inmutningsrätten behöfves för att enskilda skola kunna upptäcka dylika fyndigheter och att i annat fall några sådana icke blifva upptäckta. Nu är förhållandet det, att de fyndigheter, som ännu äro oupptäckta, äro så pass svåra att upptäcka, att det behöfs mycket dyrbara vetenskapliga expeditioner för den saken. Sådana expeditioner utrustas af enskilda, som vilja få en stor vinst, kanske icke genom att själfva drifva grufvor, utan genom att sälja dem, såsom exempelvis nu skulle ske med Svappavaara, som erbjudes staten till inlösen. Lika väl kan ju staten själf utrusta dessa vetenskapliga expeditioner, och det beslöt ju som sagdt också Riksdagen förra året. Men är det då konsekvent att bibehålla den fria inmutningsrätten? Svenska staten bekostar expeditioner, som påvisa, hvar malmfyndigheter ligga, och sedan få enskilda komma och inmuta dessa fyndigheter med stöd af gällande lagstiftning! Det finnes icke någon rim eller reson i sådant. Det måste vara konsekvens i hvad Riksdagen beslutar.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr Staaff: Herr talman! Äfven jag anser, att denna motion och de däri framhållna tankarna ha blifvit alldeles för snävt behandlade af lagutskottet och af den representant för lagutskottet, som här nyss uppträdde. Det är väl i alla fall otvifvelaktigt, att, för att taga ett exempel, om en person upptäcker och inmutar en fyndighet utaf finare och ädlare malm till ett kolossalt värde, det förhållandet, hvori han enligt nuvarande lagstiftning skulle komma, af den allmänna meningen skulle uppfattas såsom någoting orimligt. Man skulle icke längre finna sig uti att betrakta det som en vis och god lagstiftning, att en enskild på detta sätt, genom en förening visserligen utaf arbete och

slump, men dock kanske väsentligen slump, kunde åtkomma en rikedom, som måhända kunde blifva rent af en afsevärd del af hela nationens rikedom. Då är det också sannolikt, att man skulle i handling komma att reagera däremot. Å ena sidan skulle man anse, att staten borde öfvertaga dessa fyndigheter och betala hvad de äro värda eller något liknande åtminstone, och å andra sidan skulle man anse, att staten borde öfvertaga dem, men utan att just därför ha någon skyldighet att betala för fyndigheterna. Båda dessa utvägar anser jag föga tilltalande.

Ang. in-
skränkning i
inmutnings-
rätten.
(Forts.)

Det vore icke lämpligt och icke riktigt, att, när man nu kan se sig före, likväl bibehålla med öppna ögon en lagstiftning, som kunde leda till sådana resultat, som att staten med utomordentligt stora uppoffringar måste inlösa rikedomar, som på förhand genom en förutseende lagstiftning kanske kunde ha vunnits åt det allmänna, därvid de enskilda likväl kunde erhållit sin väsentliga fördel af saken. Det är å andra sidan absolut icke riktigt, att, sedan en person på grund af gällande lagstiftning förvärfvat en laglig rätt, denna rätt skulle på något sätt kunna förnekas eller förbises vid en uppgörelse med staten.

Jag kan således icke finna annat, än att, om man tager i betraktande de erfarenheter, man på detta område har, och om man tänker sig möjligheten af liknande fall i framtiden, den nuvarande svenska gruflagstiftningen verkligen icke är tillfredsställande. Jag kan omöjligen dela den mening, som lagutskottets vice ordförande nyss gjorde gällande, att det här skulle vara fråga om något obefogadt ingrepp, något ingrepp öfver hufvud taget i äganderätten. Nej, man ingriper icke på ett obefogadt sätt i äganderätten, om man ordnar lagstiftningen på ett förnuftigt sätt, så att icke orimlig äganderätt kommer att uppstå. Man ingriper däremot i äganderätten, om man i strid mot gällande lagstiftning vill sätta sig öfver den äganderätt, som vunnits med stöd af densamma.

Jag kan sålunda icke annat än uttala mina sympatier för motionen och reservationen. Jag skulle nog helst velat ha reservationen något vidare till sin natur, så att den icke uteslutande hade satt emot hvarandra inmutningsförfarandet och koncessionsförfarandet, utan öppnat vidsträcktare möjlighet för att på ett nyttigt och rättvist sätt utveckla den svenska gruflagstiftningen. Jag finner dock detta ej utgöra hinder för att för min del uttala, att jag kommer att rösta för reservationen, sådan den nu föreligger, och sålunda yrkar bifall till densamma.

Häruti instämde herrar *Eriksson* i Älgered, *Sandin* i Grums, *Bromée* i Billsta, *Sædén*, *Starbäck*, *Wiklund*, *Matsson*, *Petrén*, *Olsson* i Blådinge, *Berg* i Stockholm, *Fürst*, *Kjellberg*, *Ericsson* i Alberga, *Beckman* i Djursholm, *Warburg*, *Johansson* i Öja,

Ang. in-
skränkning i
inmättnings-
rätten.
(Forts.)

Kronlund, Berglund, Enander, Kvarnzelius, Lundgren och Eriksson i Bäck.

Herr Räf: Ja, herr talman, det kunde vara mycket att säga om den här saken, men då den verkligen kommit på något oförmodadt, skall jag endast be att få göra ett uttalande. Då jag genom att rösta för reservationen skulle medverka till, att alla såväl mindre som större jordägare skulle förlora äganderätten till hälften af alla de mineralfyndigheter, som finnas å deras egendom, äfvensom medverka till, att intresset för fyndigheters uppsökande skulle minskas eller rent af upphöra, ifall reservationen ginge igenom, så ber jag få förklara, att jag kommer att gifva min röst för utskottets afstyrkande hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr talmannen jämlikt de därunder gjorda yrkandena propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på afslag därå och bifall i stället till den af herr Jansson i Edsbäcken med flere vid utlåtandet afgifna reservationen; och förklarade sig herr talmannen anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 53, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr Jansson i Edsbäcken med flere vid utlåtandet afgifna reservationen.

Omröstningen utvisade 116 ja och 95 nej, hvadan kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

Herr *J. Widén* afgaf en motion, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående reglering af löneförhållandena m. m. vid kammarkollegium.

Nämnda motion, som erhöll ordningsnumret 299, blef på begäran genast hänvisad till statsutskottet.

Vidare aflämnade friherre *C. C. Bonde* en af honom och herr *F. Berg* i Stockholm undertecknad motion, n:o 300, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för rikets universitet och karolinska mediko-kirurgiska institutet m. m.

Denna motion bordlades.

§ 9.

Anmäldes och godkändes sammansatta stats- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 60, till Konungen, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande af en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall, dels ock en med föranledande af propositionen väckt motion.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *J. J. Byström* under 2 dagar från och med den 24 april.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2,50 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.
